

Armensk-georgisk strategisk samarbeid: En ny æra?

By [Henrik S. Werenskiold](#)

09.08.2024

Armensk-georgisk grenseskilt i Bagratshen. Foto: Wikimedia Commons.

Som små stater med store mektige naboer i et svært krevende geopolitisk område, kan det på utsiden se ut som Armenia og Georgia har mye til felles. Kan de ta samarbeidet sitt til det neste nivået?

Over de to siste tiårene har den geopolitiske balansen i Sør-Kaukasus endret seg dramatisk, som følge av en rekke dramatiske sikkerhetspolitiske hendelser ikke sett siden Sovjetunionens kollaps. Det hele begynte med den russiske invasjonen av Abkhasia og Sør-Ossetia i Georgia i 2008, som signaliserte

Russlands tilbakekomst som en revansjistisk imperialist makt i det internasjonale systemet, samt begynnelsen på slutten av det som har blitt kjent som den «regelbaserte internasjonale ordenen».

Videre kan Aserbajdsjans raske militære suksess mot Armenia i 2020-2021 i den andre krigen om Nagorno-Karabakh også anses som en geopolitisk milepæl i regionen. Dette markerte slutten på Russlands rolle som regionens «overherre» og ga den tyrkisk-aserbajdsjanske akselen en betydelig seier og et geopolitisk innflytelsesløft i Sør-Kaukasus. På et bredere geostrategisk plan, illustrerer krigen Kremles stadige tap av innflytelse i hele sin tradisjonelle post-sovjetiske innflytelsesfære.

Videre, som følge av krigen mot Ukraina, fortsetter Russlands innflytelse i Sør-Kaukasus å være ytterligere under press. Den utfordrende militære situasjonen på bakken svekker Russlands militære kapasitet til maktprojisering i regionen. Samtidig synes mektige krefter i alle de sørkaukasiske nasjonene – Georgia, Armenia og Aserbajdsjan – å være stadig mer samstemte i sitt ønske om å fjerne russisk innflytelse fra regionen en gang for alle, til tross for betydelige forskjeller mellom de to sistnevnte.

I dette nye geopolitiske miljøet, er det to av de sørkaukasiske nasjonene som ser ut til å ha ekstra mye til felles. Både Armenia og Georgia er små stater uten store gass- og oljeforekomster og en «geopolitisk storebror» som tilbyr beskyttelse (i motsetning til Aserbajdsjan), og de har mye å tjene på å ha et tettere forhold mellom seg. I begynnelsen av året undertegnet derfor Jerevan og Tbilisi en avtale om å ta forholdet sitt til det neste nivået gjennom signeringen av en avtale om strategisk samarbeid.

Men dette samarbeidet er fortsatt helt på barnestadiet og det er knyttet mye usikkerhet til hva det egentlig vil bety i praksis. For å forsøke å bli litt klokere på det bilaterale forholdet mellom disse to små, men geostrategisk viktige nasjonene i Sør-Kaukasus, har Geopolitika derfor tatt kontakt med to geopolitiske analytikere fra begge land:

Georgiske **Victor Kipiani** er grunnlegger og leder av tenketanken GeoCase. Hans interesser inkluderer internasjonale relasjoner, sikkerhet, styresett, implikasjoner av den globale orden for Georgia og for dets nabolag og makroøkonomi. Han dekker regelmessig disse emnene både i engelske og georgiske medier. Han er også en hyppig kommentator på den siste politiske utviklingen i Georgia så vel som på ulike globale geopolitiske trender og hendelser.

Armenske **Gevorg Malikyan** fungerte som utenrikspolitisk rådgiver for Armenias tidligere president Armen Sarkissian fra 2018 til 2022. Han er også grunnlegger av tenketanken Armenian Institute for Resilience & Statecraft. Melikyan er hyppig sitert i i armensk media og opptre ofte på TV i landet for å diskutere og kommentare geopolitiske forhold.

Geopolitika: – Georgia og Armenia ser ut til å være i lignende situasjoner i en geopolitisk krevende region. Kan de finne felles grunnlag og forbedre sitt samarbeid?

Melikyan: – Det er absolutt en positiv dynamikk mellom Tbilisi og Jerevan. Armenia prøver faktisk å forbedre sitt samarbeid med Georgia på en rekke områder. Den 26. januar var det en felleserklæring om «Etablering av et strategisk partnerskap mellom Armenia og Georgia,» som lover å a) forbedre den politiske dialogen ytterligere; b) fremme samarbeid i forskjellige sektorer, med fokus på å utforske nye retninger for handel, økonomi, energi, transport, telekommunikasjon og logistikk; c) samarbeide innen internasjonale organisasjoner; d) styrke samarbeidet på det humanitære området og innen utdanning, vitenskap og kultur; e) fullføre prosessen med avgrensning/opprensning av statsgrensen; og f) fordype konsultasjonene for å utforske nye veier for regional samarbeid for bedre å bidra til fred og sikkerhet i nabolaget og utover.

– Jeg vil imidlertid beskrive dette som en ‘intensjonsavtale’ snarere enn en ‘avtale om strategisk partnerskap’, for frem til nå har vi ikke sett noe konkret utover intensjonene på papiret. Videre er handelsomsetningen mellom de to nasjonene ikke betydelig, med begrensede georgiske investeringer i Armenia og omvendt. Selv om bilaterale relasjoner generelt er stabile, er det betydelig rom for forbedring. Forholdet mellom Armenia og Georgia kunne absolutt vært sterkere.

– I tillegg følger georgiere nøye med på de potensielle utfallene av de kommende valgene i oktober, som kan være avgjørende for landets fremtidige geopolitiske bane. Enten om de vil fortsette sin vestlige kurs, eller søke nærmere forbindelser med Russland. Som et resultat forblir den politiske situasjonen i Georgia noe ustabil, spesielt med tanke på Tbilisis fremtidige balansegang i sitt politiske forhold til Russland og Vesten.

– Videre er Georgias kandidatstatus for EU effektivt lagt på is. Selv om mange i Georgia håper på en endring hvis opposisjonen vinner valget, er dette langt fra sikkert. Ifølge forskjellige europeiske og amerikanske kilder, når en integrasjonsmekanisme for et land er lagt på is, betyr det at den er lagt på is, og at den ikke lett kan slås av og på i takt med en hver politisk endring i Georgia.

Kipiani: – Georgia og Armenia har opprettholdt et nært bånd på mange områder siden oppløsningen av Sovjetunionen. Men nylig har disse relasjonene blitt enda viktigere, betydningsfulle og målrettede. Dette skyldes flere årsaker.

– På den georgiske siden er det avgjørende faktoren landets kandidatstatus i EU, som har beriket de bilaterale relasjonene betydelig. Samtidig har endringer i Armenia ført til at myndighetene der i en rimelig grad har forsøkt å distansere nasjonen fra den russiske innflytelsessfæren til fordel for en mer proeuropeisk agenda.

– Noen ganger refererer jeg til denne endringen som en ‘armensk Zeitenwende’, som kan virke som en overdrevet term for noen, men jeg mener den gir mye mening. Derfor, med Georgia på sin vei mot EU-integrasjon og Armenia som vinner momentum mot det samme, finner begge land seg bedre justert for økt samarbeid med hverandre ved dette historiske veiskillet.

– Har du noen meninger om hva som holder forholdet tilbake?

Melikyan: – Den armenske siden har konsekvent bekreftet det betydelige potensialet for å forbedre relasjonene og samarbeidet med Georgia. Det er virkelig en betydelig mulighet for et robust partnerskap mellom de to landene. Imidlertid blir dette potensialet i dag realisert bare i et begrenset antall konkrete politiske områder.

– Jeg kan ikke hevde at tettere samarbeid kan oppnås utelukkende ved å implementere spesifikk politikk, til tross for våre langvarige diskusjoner om dette potensialet. Dessverre er vårt forhold til Georgia ikke så nært som det kunne eller burde være, og jeg mener at Russland har en betydelig innflytelse på denne begrensningen.

– Mangelen på strategisk tenking i Armenia skyldes faktisk delvis bekymringer om Russland. Mange i Vesten, så vel som i Armenia, hevder at Russlands innflytelse i Kaukasus avtar. Noen eksperter hevder til og med at Russlands tilstedeværelse i regionen effektivt er over. Dette perspektivet antyder at vi bør skifte fokus helt, og satse utelukkende på å styrke relasjonene med Vesten.

– Det ville være fordelaktig hvis disse påstandene var nøyaktige, men det er de ikke. Regjeringene i Tbilisi og Jerevan har et mer realistisk perspektiv på situasjonen og er fortsatt på vakt for Russlands tilstedeværelse i både Georgia og Armenia. Russland støtter ikke nærmere forbindelser mellom våre land, noe som potensielt kunne føre til en mer forent armensk-georgisk front, da dette kunne undergrave Moskvas innflytelse og true dets geopolitiske interesser i Kaukasus.

– Derfor, mens vi sikter på å etablere et fremvoksende strategisk partnerskap, tror jeg Russland vil ta skritt for å sabotere det. I tillegg tror jeg amerikanerne også har bekymringer. For tiden er Georgia ikke lenger så favorisert av amerikanerne og europeerne som det en gang var, på grunn av Georgian Dream-regjeringens tvetydige utenrikspolitikk.

– Denne situasjonen understreker også hvor raskt amerikansk og europeisk politikk kan endre seg. I stedet for å fremme Georgias inkludering i NATO og Den europeiske union, har de nå stanset på en rekke tiltak for økt integrasjon og sammenkobling, inkludert suspensjonen av samtaler om visumfrihet med Georgia.

Kipiani: – Jeg er stort sett enig i Gevorgs vurdering. Hvis man undersøker uttalelsen om det strategiske partnerskapet, i praktiske termer, vil man ikke finne noen nye elementer som ikke allerede var etablert. Imidlertid, til tross for mangel på nyhet i substansen, må jeg understreke at det å heve vårt forhold til et strategisk partnerskap har vært betydelig og gjenspeiler en ny virkelighet ikke bare for Armenia, men også for Georgia.

– I mange år ble Armenia tildelt en lavere status enn Aserbajdsjan i georgiske utenrikspolitiske dokumenter. Å adressere denne ubalansen og gi Armenia tilsvarende status har vært et rettidig skritt i riktig retning for å opprettholde en «regional likevekt» fra Georgias perspektiv. Jeg tror begge sider setter pris på denne avgjørelsen. Men jeg er enig med min armenske motpart om at det utover den formelle utgivelsen av uttalelsen trenger det å være dypere substans og betydning også.

– Angående muligheten om at Russland kan prøve å sabotere utviklingen av et ekte strategisk partnerskap mellom Jerevan og Tbilisi, er jeg ærlig talt ikke kjent med noen spesifikke og konkrete eksempler fra den nære fortiden i den sammenheng. Imidlertid, med tanke på Russlands tradisjonelt forstyrrende og destruktive oppførsel i regionen, er det ganske plausibelt at de kan prøve å sabotere et nærmere forhold mellom Tbilisi og Jerevan.

– Ikke glem at Armenia har vært en kritisk alliert for Russland i Sør-Kaukasus i mange tiår, om ikke århundrer. Så naturligvis ville en reell justering mellom Georgia og Armenia—spesielt ettersom begge nasjoner beveger seg mot EU – være i strid med russiske interesser. Derfor ville det ikke overraske meg hvis Moskvas innblanding i prosessen blir mer tydelig og mer uttalt over tid.

– Så, hvilke konkrete tiltak kan tas for å heve det bilaterale forholdet til det neste nivået?

Melikyan: – Først og fremst bør Georgia og Armenia betydelig forbedre sine handelsforbindelser utover å bare bruke Georgia som en transittkorridor. De bør oppmuntre til gjensidige investeringer i begge land og utforske måter for å forbedre samarbeidet i sektorer som utdanning, kunstig intelligens og oppstartsbedrifter. Samarbeid i bransjer som vinproduksjon, for eksempel, kunne vært spesielt fruktbart.

– Jeg tror også at initiativet om et strategisk partnerskap bør komme fra Armenia snarere enn Georgia, ettersom begge land har nytte av hverandre, selv om Armenia kanskje trenger Georgia litt mer. Derfor bør Armenia ta proaktive skritt. Som nevnt, i januar signerte vi en avtale om strategisk partnerskap, men så langt forblir den stort sett fortsatt bare i papirform.

– Oppsummert, selv om Armenia og Georgia deler mange fellestrekk, ser det ut til at begge land ikke fullt ut utnytter det betydelige og avgjørende potensialet som er tilgjengelig for dem. For å løse dette, trenger vi å etablere en omfattende avtale som omfatter et bredt spekter av elementer, inkludert fullt militært samarbeid, og som skisserer en klar konseptuell tilnærming for forholdet mellom Armenia og Georgia. Denne avtalen bør også detaljere hvordan man kan operasjonalisere denne visjonen med konkrete tiltak. Selv om potensialet er betydelig, er det nå avgjørende å oversette dette potensialet til håndgripelige resultater.

Kipiani: – Jeg tror disse tiltakene kunne spenne over flere politiske og økonomiske spørsmål. Det første problemet relaterer seg til at Armenia er en landfast stat. Det å opprettholde gode nabolagsforhold med Georgia er derfor avgjørende for Armenias bærekraft, spesielt når det gjelder økonomisk levedyktighet. Ved å fremme gode relasjoner med Georgia, får Armenia tilgang til Svartehavet og til Den russiske føderasjonen, som forblir hovedmarkedet for armenske import- og eksportvarer. Dette er den ene siden av saken.

– Den andre siden gjelder de kulturelle og historiske båndene vi deler, spesielt med tanke på den betydelige armenske minoritetsbefolkningen i Georgia. Å heve vårt forhold til et strategisk partnerskap understreker viktigheten vi legger på disse kulturelle og historiske forbindelsene.

– Videre, og kanskje enda viktigere for begge nasjoner, siden Armenia har begynt å svinge mot EU, har Georgias kandidatstatus i unionen fått ytterligere betydning og er igjen på agendaen. Å ha to nasjoner i Sør-Kaukasus med lignende utenrikspolitiske agendaer gjør ikke bare regionen mer tiltrekkende for Den europeiske union, men også mer konkurransedyktig.

– I tillegg legger det til rette for gjensidig støtte mellom Tbilisi og Jerevan i deres innsats for å integrere Sør-Kaukasus i EUs sfære. Dette er svært viktig i denne usikre geopolitiske tidsperioden, spesielt gitt de pågående hendelsene i bakgrunnen, som krigen i Ukraina og de eskalerende utviklingene i Midtøsten.

– Å opprettholde nære bånd mellom våre to nasjoner kunne betydelig heve de regionale innsatsene utover hva enten Georgia eller Armenia vil kunne oppnå på egen hånd. Dette er et grunnleggende punkt som må understrekes gjentatte ganger.